

Sigara içme davranışları ve etkili faktörler: Tıp ve Diş Hekimliği Fakülte- lerinin ilk ve son sınıf öğrencileri üzerinde çalışma Attitude to smoking and affecting factors: A study of first and last term students of medical and dentistry faculties

Selami Kara¹, Funda Yıldırım Baş², Cahide Açıklım³

¹ Uzm.Dr., T.C. Sağlık Bakanlığı Verem Savaş Dispanseri, Isparta, Türkiye

² Arş.Gör.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

³ Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Özet

Amaç: Standart sigaralar tütün tüketiminin en yaygın şeklidir. Bu çalışmada genç popülasyonu temsil eden ve gelecekte sigara ile savaşta önemli rol oynayacak olan tıp ve diş hekimliği fakültesi ilk ve son sınıf öğrencilerinin sigara alışkanlık durumlarının ve bu alışkanlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma 2011 Nisan ve Mayıs aylarında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakültele-ri'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Tıp Fakültesi ilk sınıftan 148, son sınıftan 61, Diş Hekimliği Fakültesi ilk sınıftan 67, son sınıftan 25 olmak üzere toplam 301 kişi katıldı. Araştırmaya katılan öğrencilerin sigara alışkanlıklarını ve bu alışkanlığı etkileyebilecek faktörleri tespit etmeye yönelik 27 sorudan oluşan bir anket formu uygulandı. Elde edilen veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 15.0 programında ki-kare testi ile değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya 153'ü (%50,8) bayan ve 148'i (%49,2) erkek toplam 301 öğrenci katıldı. Öğrencilerin yaş ortalaması 20,7±2,9 (min:18-max:27) aş olarak tespit edildi. Öğrencilerin %12'si (n:36) sigara içmekteydi; sigara içmeyen öğrencilerin 21'i (%7) de daha önceden sigara içmişti. Sigara içen 36 öğrenci ortalama 4,6 ±2,7 (min:1-max:10) yıldır sigara içmekteydi. Bu öğrencilerin günlük ortalama sigara tüketimi 14,86±6,5 (min:5-max:30) tane sigara olarak tespit edildi. Yüksek aile geliri düzeyi, son sınıfta okumak, erkek cinsiyet, yalnız ikamet etme, ailede sigara içen kişinin bulunması, annenin sigara içmesi, sigara içen arkadaşın olması, sigara içme ile ilişkili faktörler olarak tespit edildi (p:0,039, p:0,000, p:0,002, p:0,001, p:0,000, p:0,002, p:0,013).

Sonuç: Çalışmadaki sigara içme oranlarının daha önce yapılan çalışmalardan düşük bulunmuş olması ümit vericidir. Sigara ile ilgili eğitimlerin ve tedavi yaklaşımlarının tüm öğrencileri kapsayacak şekilde daha geniş bir kitleye yönelik olarak yapılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Alışkanlık, sigara, tütün

Abstract

Objective: Standard cigarettes are the most common form of tobacco consumption. In this study; it is aimed to find out the smoking status and the associated factors with this habit in the first and last class students of medical and dentistry faculties, who represent the young population and will play an important role in the war against smoking in the future.

Material and method: Research was performed in April-May 2011 in Suleyman Demirel University Schools of Medicine and Dentistry. Total 301 students; 148 from the first class, 61 from the last class of medical faculty, 25 from the first class and 67 from the last class of dentistry faculty were attended. A questionnaire with 27 questions, designed to detect the smoking habits of the students and related factors, was performed. Data were evaluated with ki-square test in Statistical Package Programme for Social Sciences (SPSS) 15.0.

Results: Total 301 students, 153 (50.8%) women and 148 (49.2%) men were participated in the study. Average age of the students was 20.7±2.39 (min:18-max:27) years. 12% of the students were smoking; 21 of the non-smoking students (7%) were smoked before. Avarage smoking duration for the smoking 36 students was 4.36±2.17 (min:1-max:10) years. Daily avarage smoking consumption for these students was 14.86±6.5 (min:5-max:30) cigarettes. Higher family income, to be in the last class, male gender, living alone, having a smoking family member, having a smoker mother, having a smoking friend; were found to be the related factors with smoking (p:0.039, p:0.000, p:0.002, p:0.001, p:0.000, p:0.002, p:0.013).

Conclusion: It is promising that, smoking ratio in the study was lower than studies conducted previously. Training related with smoking and treatment approaches must be conducted on a much wider audience to include all students need to be conducted on a much wider audience.

Key words: Attitude, cigarette, tobacco

Kabul tarihi: 3 Kasım 2011

Giriş

Tütün, bugün tek başına dünyadaki önlenebilir ölüm nedenleri arasında ilk sırada gelmektedir. Standart sigaralar, tütün tüketiminin en yaygın şeklidir. Yirminci yüzyılda, tütün epidemisi dünya çapında yüz milyon insanı öldürmüştür. Her yıl 5.4 milyon ölüme yol açmakta olup, bu rakam 2030 yılında 8 milyonu aşacaktır (1,2). Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) tahminlerine göre, sigara içiminin devam etmesi durumunda, içinde bulunduğumuz yüzyılda bir milyar insanın yaşamı tehdit altına girecektir (1). Sigara ölümcül hastalıklar hariçinde; kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOA), periferik ateroskleroz, okuler vazodinamik değişiklikler gibi birçok kronik hastalıkla da ilişkilidir. Sigaranın insan sağlığı üzerindeki zararlı etkileri genellikle kısa sürede ortaya çıkmamaktadır; sigara kullananlar sağlıklı oldukları sürece sigaranın sağlığa zararlı olduğuna inanmak istememekte ve konuyu önemsememektedirler (3).

Kişi başına sigara tüketimi bakımından, Avrupa ülkeleri arasında Yunanistan'dan sonra ikinci sırada yer alan ülkemizde gelişmiş ülkelerdeki eğilimin tersine sigara içme alışkanlığı giderek artmaktadır. Türkiye'de 13-15 yaş arasında sigara içme oranı erkeklerde %11,1 bayanlarda %4,4'tür. 18 yaş üzeri erişkinlerde sigara içme oranı ise erkeklerde %52 bayanlarda %17 olarak bildirilmiştir (1). Yakın zamanlarda elde edilen kanıtlar kadınların sigaradan daha fazla zarar görme olasılıkları olduğunu göstermektedir (4). Çeşitli çalışmalarda ülkemiz için sigaraya başlama yaşının 13-17 arasında değiştiği gösterilmiştir (2,5). Sigara kullanma sıklığının görece olarak daha düşük olduğu çocuklar, gençler ve kadınlar ciddi sağlık sorunlarına yol açan bu alışkanlığa karşı korunması gereken en önemli gruplardır (3).

Gençlik dönemi; bedensel, ruhsal ve toplumsal alanlarda çok çeşitli, hızlı değişimlerin rol oynadığı bir gelişme çağıdır (6). Üniversite gençliği ise bu sıkıntıları en yoğun yaşayan kesimdir. Yeni bir sosyokültürel çevreye ve arkadaş ortamına adım atan genç, kendini ve çevresini daha farklı ve gerçekçi olarak algılar. Bir yandan kendi kişilik gelişimini ve beraberinde getirdiği sorunları yaşarken, öte yandan aileden ayrı kalma ve üniversite yaşantısının getirdiği zorluklarla karşı karşıyadır. Üniversiteli genç sorunlarla baş etme, rahatlama ya da sorunlarını unutma amacıyla alkol ve sigara kullanımına yönelebilmekte, ergenliğin ilk yıllarında alkol ve sigaraya başlayanlarda ise bağımlılık gelişebilmektedir (7). DSÖ sigara bağımlılığını "Hergün düzenli bir biçimde en az bir sigara içmek sigara tiryakiliğinin göstergesidir" şeklinde tanımlamaktadır (8). Keyif verici diğer maddelere göre sigaranın daha kolay ve ucuz bulunması yanısıra anne

babanın da sigara içmesi çocuklarının sigaraya alışmasında önemli rol oynamaktadır (9).

Gençlik dönemi; arkadaşlık ilişkilerinin ve ikili paylaşımların en yoğun olduğu dönemlerden birisidir. Gençler kendileri sigara içmeseler bile, aynı ortamı paylaştıkları arkadaşlarının kullandıkları sigaranın dumanından etkileneceklerdir. Kişilerin, sigara içenlerin nefes verirken çıkardığı "ana duman" ve sigaranın yanarken çıkardığı "yan duman" yoluyla etkilenmeleri, sigara kullanmadıkları halde yada kullanıyorlarsa bile istemedikleri zamanlarda sigara dumanına maruz kalmaları "pasif etkilenme" olarak adlandırılır. Aynı zamanda sigara kullananlarla aynı hava ortamını solumak suretiyle bireysel olarak sigara içiyormuş gibi etkilenme durumu pasif içicilik olarak da isimlendirilir (10).

Yirmibir yaşından önce sigaraya başlayanlarda tiryaki olma olasılığı daha yüksektir. Adolesan dönemde sigara içmeyi deneyenler, yüksek bir oranda bağımlı olmakta, daha zor sigarayı bırakabilmekte ve ömür boyu sigara bağımlısı haline gelmektedirler (1). Sigara karşıtı tutum ve davranışlarıyla ve sigara içme alışkanlığı açısından sigara ile savaşa katkıda bulunmaları beklenen meslek grupları olan öğretmen, hemşire ve doktorlar arasında sigara içme alışkanlıklarının oldukça yaygın olduğu ve sigara alışkanlığı açısından genel popülasyondan anlamlı farklılık saptanmadığı da bildirilmektedir (11).

Bu çalışmada genç popülasyonu temsil eden ve gelecekte sigara ile savaşta önemli rol oynayacak olan tıp ve diş hekimliği fakültesi ilk ve son sınıf öğrencilerinin sigara alışkanlık durumunun ve bu alışkanlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma prospektif, kesitsel, tanımlayıcı bir anket araştırmasıdır. 2011 nisan-mayıs aylarında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakülteleri'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp ve Diş Fakültelerinde ilgili tarihlerde ilk ve son sınıflarda öğrenim gören öğrenciler oluşturdu. Bu tarihlerde tıp ve diş hekimliği fakültelerinin ilk ve son sınıflarında sırasıyla 170, 77, 79 ve 29 öğrenci olmak üzere, toplam 355 öğrenci çalışma kapsamına alındı. Öncelikle çalışma hakkında öğrencilere sözel bilgilendirme yapılarak, çalışmaya gönüllü katılım sağlanması amaçlandı. Çalışmaya katılmaya gönüllü olmak ve çalışmanın yapıldığı günlerde okulda bulunmak çalışmanın kabul kriterlerini oluşturmaktaydı. Çalışmaya tıp fakültesi ilk sınıftan 148, son sınıftan 61,

diş hekimliği fakültesi ilk sınıftan 67 ve son sınıftan 25 olmak üzere toplam 301 kişi katıldı. Çalışmaya katılım oranları sırasıyla; %87,05 , %79,22 , %84,81 ve %86,20 olmak üzere toplamda %84,78 olarak tespit edildi. Çalışmaya katılan gönüllülere, yapılan sözel bilgilendirme sonrası yazılı onamları alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere 27 sorudan oluşan bir anket formu uygulandı. Ankette öğrencilerin sosyodemografik verileri, ailesinin ve kendinin sigara içme durumu, sigara ile ilgili bilgileri ve yasal düzenlemeler hakkındaki görüşleri sorgulandı. Elde edilen veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 15.0 programında ki-kare testi ile değerlendirildi.

Bulgular

Çalışmaya tıp fakültesi birinci sınıfından 148 (%49,2), son sınıftan 61 (%20,3), diş hekimliği fakültesi birinci sınıfından 67 (%22,3) ve son sınıftan 25 (%8,3) olmak üzere toplam 301 öğrenci katıldı. Çalışmaya katılan öğrencilerin 153'ünün (%50,8) bayan ve 148'inin (%49,2) erkek olduğu görüldü. Araştırmadaki öğrencilerin yaş ortalaması 20,7 ±2,39 (min:18-max:27) yaş olarak tespit edildi.

Öğrencilerin, üniversitede başlamadan önce yaşadıkları yerleşim merkezleri incelendiğinde; %69,8'inin (n:210) ilde, %20,6'sının (n:62) ilçede, %7,3'ünün (n:22) kasabada ve %2,3'ünün (n:7) köyde yaşamış olduğu tespit edildi.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri sorgulandığında; aile aylık geliri 0-500 TL arası 4 kişi (%1,3), 501-1000 TL arası 55 kişi (%18,3), 1001-1500 TL arası 55 kişi (%18,3), 1501-2000 TL arası 76 kişi (%25,2) ve 2001 TL ve üzeri 111 kişi (%36,9) olduğu gözlemlendi.

Çalışmaya katılan 301 öğrencinin, 260'nın (%86,4) anne ve babası birlikte yaşıyor, 23'ünün (%7,6) anne ve babası boşanmış, 18'inin (%6) ise annesi veya babası ölmüştü.

Anket içerisinde öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları da sorgulandı. Anne eğitim durumuna göre; 14'ü (%4,7) okur-yazar değil, 9'u (%3) okur-yazar, 82'si (%27,2) ilkokul mezunu, 24'ü (%8) ortaokul mezunu, 79'u (%26,2) lise mezunu ve 93'ü (%30,9) üniversite ve üstü (doktora sahibi) mezundu. Baba eğitim durumuna göre; 4'ü (%1,3) okur-yazar değil, 8'i (%2,7) okur-yazar, 45'i (%15) ilkokul mezunu, 18'i (%6) ortaokul mezunu, 60'ı (%19,9) lise mezunu ve 166'sı (%55,1) üniversite ve üstü mezundu.

Araştırmaya katılanların annelerinin mesleğine göre

dağılımı; 80 kişi (%26,6) memur, 25 kişi (%8,3) emekli, 179 kişi (%59,5) ev hanımı, 11 kişi (%3,7) serbest meslek sahibi ve 6 kişi (%2) diğer (işçi, çiftçi) şeklindeydi. Babalarının mesleğine göre ise; 136 kişi (%45,2) memur, 77 kişi (%25,6) emekli, 18 kişi (%6) çiftçi, 51 kişi (%16,9) serbest meslek ve 19 kişi (%6,3) işçi şeklindeydi.

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin %38,5'i (n:116) yurtda, %19,3'ü (n:58) aileleriyle beraber, %31,9'u (n:96) arkadaşlarıyla beraber, %9'u (n:27) yalnız ve %1,3'ü (n:4) yakınlarının yanında ikamet ediyordu.

Gerek sigaraya alışma, gerekse pasif içicilik açısından öğrencilerin yakın çevrelerindeki sigara kullanımı da sorgulandı. Öğrencilerden %47,5'inin (n:143) ailesinde en az bir kişi sigara içmekteydi. Öğrencilerin ifadelerine göre; %12,3'ünün (n:37) annesi, %35,5'inin (n:107) babası ve %11'inin (n:33) kardeşlerinden en az biri sigara içiyordu. Öğrencilerin %32,6'sının (n:98) hiçbir arkadaşı sigara içmezken %52,5'inin (n:158) bazı arkadaşları, %15'inin (n:45) arkadaşlarının çoğu sigara içiyordu.

Bilgi düzeyinde, öğrencilere sigara ile ilişkili olduğunu düşündükleri hastalıklar sorulduğunda; 129'u (%42,9) inme, 279'u (%92,7) ağız kokusu, 276'sı (%91,7) diş etinde lekelenme, 200'ü (%66,4) bronşit, 255'i (%84,7) gırtlak kanseri, 289'u (%96) akciğer kanseri, 130'u (%43,2) hipertansiyon, 213'ü (%70,8) miyokart infarktüsü, 105'i (%34,9) mide kanseri, 63'ü (%20,9) böbrek taşı, 78'i (%25,9) diyabetes mellitus, 53'ü (%17,6) apandisit, 162'si (%53,8) empotans, 185'i (%61,5) infertilite, 203'ü (%67,4) abortus ve 197'si (%65,4) ciltte yıpranma cevabını verdi.

Öğrencilerin %48,5'i (n:146) sigarayla ilgili makale, kitap veya broşür okumuş olduklarını ve bu konuda kendilerini bilgilili hissettiklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler sigaraya başlamada en etkili faktörü %2,3 (n:7) aile, %71,1 (n:214) arkadaşlar, %3 (n:9) akrabalar ve %23,6 (n:71) stres olarak görmekteydi.

Sağlık personelinin sigara içimindeki rolüne yönelik de iki soru ankette yer almaktaydı. Çalışmaya katılanların %98'i (n:295) sağlık personeline sigarayı bırakmak isteyen hastalara nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda özel eğitim verilmesinin gerekli olduğunu düşünüyordu. Öğrencilerin %54,8'i sigarayı bırakma konusunda halkı ikna etmenin doktorların görevi olduğunu; %80,4'ü de sigara bıraktırma eğitimlerini tüm doktorların almasının gerekli olduğunu belirtmiştir.

Çalışma kapsamındaki öğrenciler; sigarayla savaş kapsamında yapılan kanun ve düzenlemeler yeterli

midir, etkili midir sorularına sırasıyla %29,9 (n:90) ve %51,5 (n:155) oranlarında “evet” cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin %12’si (n:36) sigara içmekteydi; sigara içmeyen öğrencilerin 21’i (%7) de daha önceden sigara

içmişti. Sigara içen 36 öğrenci ortalama $4,36 \pm 2,17$ (min:1-max:10) yıldır sigara içmekteydi. Günlük ortalama sigara tüketimi de $14,86 \pm 6,5$ (min:5-max:30) tane sigara olarak tespit edildi.

Araştırma anketinde yeralan soruların tümü anlamlılık açısından sigara içme durumu ile karşılaştırıldı. Sigara içme durumu ile anlamlılık gösteren faktörler tablo.1’de verilmiştir.

Tablo.1: Öğrencilerin sigara içme durumu ile anlamlılık gösteren faktörler

Faktör	Sigara içimi açısından anlamlılığın yönü	p değeri
okuduğu sınıf	son sınıflar>birinci sınıflar	0,002
cinsiyet	erkek>kadın	0,001
aile aylık geliri	yüksek>düşük	0,039
anne eğitim düzeyi	yüksek>düşük	0,024
baba eğitim düzeyi	yüksek>düşük	0,011
ikamet ettiği yer	Yalnız>yakınlarıyla>arkadaşlarıyla>aileyle>yurtta	0,000
ailede sigara içen kişi	bulunan>bulunmayan	0,002
annenin sigara içme durumu	içen>içmeyen	0,013
arkadaşların sigara içme durumu	içen>içmeyen	0,000
sigara ağız kokusu yapar mı?	yapmaz>yapar	0,003
sigara diş etinde lekelenme yapar mı?	yapmaz>yapar	0,000
sigara gırtlak kanseri yapar mı?	yapmaz>yapar	0,000
sigara akciğer kanseri yapar mı?	yapmaz>yapar	0,001
sigara kısırlık yapar mı?	yapmaz>yapar	0,010
sigaraya başlamada en etkili faktör	stres>arkadaş>aile>akraba	0,000

Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel tanımlayıcı özellikleri değerlendirildiğinde; %50,8’ini kız öğrencilerin oluşturduğu, öğrencilerin %69,8’inin yetiştiği çevrenin il merkezi olduğu, %36,9’unun aile aylık gelirinin 2001 TL ve üzeri olduğu, %86,4’ünün anne ve babasının birlikte yaşadığı, anne ve baba eğitim durumlarının %30,9, %55,1 ile üniversite ve üstü mezunu olduğu, anne mesleğinin %59,5 ile ev hanımı, baba mesleğinin %45,2 ile memur olduğu ve öğrencilerin %38,5’inin yurtdışı ikamet ettikleri dikkat çekmektedir.

DSÖ 2008 yılı verilerine göre ülkemizde 18 yaş üzeri erişkinlerde sigara içme oranı; erkeklerde %49,9, kadınlarda %15,6 ve her iki cinsten ortalama %32,7 olarak belirtilmiştir (1). Yurtdışında yapılmış çalışmalarda bu oran %11-61 arasında değişmektedir (12,13,14,15,16,17,18). Ülkemizde tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yapılmış olan çalışmalarda ise sigara içme oranı %17-52,6 arasında değişmektedir (2,11). Farklı tarihlerde yapılan çalışmalarda; Celal Bayar Üniversitesi öğrencilerinde genel sigara içme oranı %45,91 (19); Akdeniz Üniversitesi’nde erkeklerde %41,8, kızlarda %25,5 (20); İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde erkeklerde %18-20,8, kızlarda %5-8,4

(21,22); Kocabaş ve arkadaşlarının (23) Türkiye’deki 7 tıp fakültesinde yaptıkları çok merkezli çalışmada ise erkeklerde %26,2-35, kızlarda %5,4-13,8; Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde erkeklerde %38,5, kızlarda %17,7 (24); Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde erkeklerde %40,4, kızlarda %21,8 (25); Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde erkeklerde %25, kızlarda %12,1 (26); Dokuz Eylül Üniversitesi’nde erkeklerde %45,6, kızlarda %29,1 (27); Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde erkeklerde %35,5, kızlarda %13,8 (28) olarak saptanmıştır. Bizim çalışmamızda da sigara içme prevalansı erkek öğrenciler arasında %18,2, kızlarda %5,9 ve genel olarak %12 olarak saptandı. Tıp fakültesi öğrencileri üzerinde ülkemizde değişik üniversitelerde yapılan ve ulaşılabilen tüm çalışmalar değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin sigara içme oranları %18 ile %48 arasında, kız öğrencilerde %5 ile %29 arasında değişmektedir (19,20,21,22,23,24, 25,26,27,28). Araştırmamız sonucu elde ettiğimiz sigara içme oranı ülkemizde yapılan diğer üniversitelerdeki sigara içme oranlarına göre önemli düzeyde düşük bulunmuştur. Ulaşılabilen tüm çalışmalar

incelendiğinde araştırma sonuçlarının birkaç yıl öncesi-ne dayanması, ülkemizde son yıllarda sigara ile savaşta etkin bir mücadelenin yasal düzeyde başlatılması, mücadele çerçevesinde yer alan sigara sağlık ilişkisinin ilköğretim düzeyinde müfredata girmesi, ortaöğretim düzeyinde de yoğun etkinliklerle yer alması, okul çevrelerinde sigara satışının önlenmesi gibi hedeflerin sapmaksızın uygulanması sonucunda üniversite gençliğindeki sigara içme oranlarının düşüş eğilimi gösterdiği düşünülebilir.

Çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin %8,4'ü, son sınıf öğrencilerinin ise %20,9'u sigara içtiğini belirtmiştir. Öğrencilerin tıbbi bilgilerinde artış olmasına rağmen, sigara içme oranının üst sınıflarda arttığı tespit edilmiştir. Livaditis ve arkadaşlarının makalelerinde, tıp öğrencilerinin aldıkları tıbbi eğitime rağmen, eğitimleri sırasında sigara alışkanlıklarında artış olduğu vurgulanmıştır (29). Richmond, tıp öğrencilerinin sigaranın sağlığa zararlı etkilerini bilmelerinin, sigara alışkanlığını rölatif olarak düşük oranda etkilediğini ve bilgilerin sigara içme davranışına yansımadağı sürece etkili olamayacağını belirtmiştir (30).

Gazi Üniversitesi ve Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigarayla ilgili yapılan çalışmalarda, sigaraya başlama nedenleri arasında %36,7 ve %54,4'lük oranlar ile ilk sırayı arkadaş etkisi almaktadır (28,31). Çalışmada da benzer şekilde %71,1 ile ilk sırayı arkadaşlar almıştır. Bunun haricinde; DSÖ, sigara içme ile ilişkili bulunan faktörler arasında aile ile kalmamayı ve bireyin çevresinde sigara içen kişilerin bulunmasını göstermektedir (32). Çalışmada sigara içmede etkili olan faktörler arasında; arkadaş etkisi, erkek cinsiyet, yalnız oturma, gelir seviyesi yüksek olmak, anne ve baba eğitimi, ailesinde sigara içen kişinin bulunması ve annenin sigara içmesi tespit edilmiştir. Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılan çalışmada sigara içmede etkili olan faktörler; arkadaş etkisi, mezun olunan lise, herhangi bir sanat dalı ile izleyici olma dışında uğraşma ve yalnız oturma olarak bulunmuştur (31).

Çalışma kapsamındaki öğrenciler arasında; sigara ağız kokusu, diş etinde lekelenme, gırtlak kanseri, akciğer kanseri ve kısırlık yapmaz diyenlerin daha fazla sigara içtiği dikkat çekmektedir. Bu durum; öğrenciler sigaranın zararları konusunda yeterli bilgiye sahip değiller ya da zararlarını bilmekle birlikte önemsememektedirler şeklinde yorumlanmıştır.

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılmış olan çalışmada öğrencilerin yarıdan azı sigara bırakma konusunda halkı ikna etmek doktorun görevidir şeklinde düşünürken çalışmada yarıdan fazlası hekimlerin görevi olarak görmektedir (31). Bu sonuç,

kendi popülasyonumuzda sigara bırakma konusunda hekimlerin üzerine daha fazla yük düştüğünü göstermesi açısından önemlidir. Sigara içimi DSÖ'nün sınıflamasında bir "hastalık" olarak ele alınmıştır. Bu nedenle sigara kullanıcısının tedavisi de hekimin temel görevleri arasındadır.

Sonuç

Çalışmamızdaki sigara içme oranlarının, daha önce yapılmış olan çalışmalardan düşük çıkması ümit vericidir. En önemli sigara başlama nedenlerinden biri olarak arkadaş etkisi öne çıkmaktadır. Sigara ile ilgili eğitimlerin ve tedavi yaklaşımlarının tüm öğrencileri kapsayacak şekilde daha geniş bir kitleye yönelik olarak yapılması gerekmektedir. Öğrenciler doktorların halkı sigarayı bırakma konusunda ikna etmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu durum da hekimlere büyük sorumluluk yüklemektedir.

Kaynaklar

1. World Health Organization. WHO Report On The Global Tobacco Epidemic, Brazil 2008.
2. Ögüş C, Özdemir T, Kara A, Şenol Y, Çilli A. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I ve VI Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıkları. Akciğer Arşivi 2004; 5:139-142.
3. Er A, Bekir C, Nayır T, Aykent N, Ongel K. Ocular vasodynamic changes in adolescent smokers. Opsta Medicina 2009; 15(3-4):126-132.
4. Karlıkaya C, Öztuna F, Solak ZA, Özkan M, Örsel O. Tütün Kontrolü. Toraks Dergisi 2006; 7(1):51-64.
5. Telli CG, Solak ZA, Özol D, Sayner A. Üniversiteye Başlayan Öğrencilerin Sigara İçme Alışkanlıkları. Solunum Dergisi 2004; 6:101-106.
6. Öznur Ö. Ankara İlinden Seçilen Pursaklar Sağlık Meslek Lisesi Ve Pursaklar Lisesi Öğrencilerinin Sigara İçme Prevalansı ve Sigaraya Başlama Nedenlerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, 2001.
7. Yeşil YB. Üniversite Gençlerinin Psikolojik Sorunları. Psikoloji Dergisi 1986; 5(20):8-80.
8. Asut Ö. Hekim ve Sigara. İstanbul, Maya Yayıncılık, 1991.
9. Scholl TO, Salmon RW, Miller LK. Smoking and Adolescent Pregnancy Outcome. Journal of Adolescent Health Care 1986; 7:390-394.
10. Basar E. Pasif Sigara İçiminin Kardiyak Etkileri. Türk Kardiyoloji Derneği Araştırmaları 2000; 28(4):239-244.
11. Kocabaş A. Türkiye'de Sigara İçme Alışkanlığının Yaygınlığı ve Bazı Özellikleri. Solunum Hastalıkları 1994; 5:133-147.
12. Alen MB. Medical Students' Knowledge of Smoking. Thorax 1999; 54:2.

13. Laws M, Holiday RC, Huang JC. Prevalence And Social Norms Associated With Cigarette Smoking Among Students Attending Historically Black Colleges And Universities. American Journal of Health Studies 2007; 22(2):96-104.
14. Thompson B, Coranado G, Chen L, Thompson A, Halperin A, Jaffe R et al. Prevalence and Characteristics of Smoker at 30 Pasific Northwest Colleges And Universities. Nicotine&Tobacco Research 2007; 9(3):429-438.
15. Tamim H, Terro A, Kasem H, Ghazi A, Khamis TA, Hay MMA. Tobacco Use By University Students. Addiction 2001; 98:933-939.
16. The World Bank / The International Bank For Reconstruction And Development. The Economics of Tobacco in Egypt, 2003.
17. Mandil A, Hussein A, Omer H, Turki G. Characteristics & Risk Factors of Tobacco Consumption of Sharjah Students. Eastern Mediterranean Health Journal 2007; 13:5-6.
18. Kanicka M, Szpak A, Drygas W, Rzeznicki A, Kowalska A. The Prevalence of Tobacco Smoking Among Public Health Students at Medical University of Bialystok. Advances in Medical Sciences 2007; 52(1):60-63.
19. Mergen H, Mergen BE, Tavlı V, Ongel K, Tan S. Assessment of smoking behaviours of 2509 Turkish university students and its correlates:a cross-sectional study. Tuberkuloz ve Toraks Dergisi 2011; 59(2):126-131.
20. Özdemir T, Saka O, Artvinli M. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin sigara içme alışkanlıkları ve sigaranın sağlığa etkileri konusunda düşünceleri. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1992; 9:7-10.
21. Erkan F, Sabuncu H, Ertuğrul E. İstanbul Tıp Fakültesi öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Sigara İçme Davranışları. İstanbul Tıp Fakültesi 12. Kurultayı, Özet Kitabı, 1993.
22. Sahip Y, Özbilen T, Erkan F. İstanbul Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara içme ile ilgili bilgi tutum ve davranışlar. İstanbul Tıp Fakültesi Kurultayı, Özet Kitabı, 1995.
23. Kocabaş A, Burgut R, Bozdemir N, Akkoçlu A, Cildag O, Dağlı E ve ark. Smoking patterns at different medical schools in Turkey. Tobacco Control 1994; 3:228-235.
24. Çan G, Özlü T, Bülbül Y, Torun P. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıkları. Tuberkuloz ve Toraks Dergisi 1998; 46:245-249.
25. Karlıkaya C, Erdoğan S, Çakır E, Hatipoğlu ON, Dilek E, Hacıoğlu V. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara alışkanlığı ve ilişkili Faktörler. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2000; 17(3):161-169.
26. Yıldırım Ç, Çelik P, Şakar A, Dinç G. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigaraya Karşı Tutumları. Solunum 2004; 6:30-35.
27. İtil O, Ergör G, Ceylan E. Knowledge and Attitudes about smoking student in a medical faculty. Turkish Respiratory Journal 2004; 5(2):86-91.
28. İlhan F, Aksakal NF, İlhan MN, Aygün R. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara İçme Durumu. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 2005; 4(4):188-198.
29. Livaditis M, Samakouri M, Kafalis G, Tellidou C, Tzavaras N. Sociodemographic and psychological characteristics associated with smoking among Greek Medical Students. Eur Addict Res 2001; 7:24-31.
30. Richmond R. Teaching medical students about tobacco. Thorax 1999; 54:70-78.
31. Mayda SA, Tufan N, Baştaş S. Düzce Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara Konusundaki Tutumları ve İçme Sıklıkları. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 2007; 6(5):364-370.
32. World Health Organization Tobacco Free Initiative. Building blocks for tobacco control: a handbook. WHO, 2004; 4-13.

İletişim:

Uz.Dr. Selami KARA
T.C. Sağlık Bakanlığı
Verem Savaş Dispanseri Isparta/Türkiye
tel: +90.506.4414984
mail: drselamikara@gmail.com